

MAGYAR KURIR

Bétsből, Június' 5-dikén 1818.

S v é t z i a.

A' Király' megkoronáztatása Május' 11-dikén ily pompával ment véghez Stockholmban a' Miklós' templomában: — „A' Királyt, az aranyozott ég-zsín kék posztóval bevont templomnak portáljánál (nagy ajtajánál) az olajas-szarvat kezében tartó 's a' templomi gazdag palástos Püspökök által körülvéttett Érsek fogadta. A' szék mellett, melybe a' Király be-ült az Ország' és Kir. Rend' zászlója lobogott; az Érsek és Püspökök az Oltár elébe mentek; a' mazzsikanak megszűnése után, a' Király letérdelve imádkozott; a' Királyi czimerek' az Oltárra tétettek; 's az istentisztelet elkezdődött. Az Érsek prédikációt tartott. (Mihály 2; 13-ról). Ez elvégződván a' Király az Oltár mellett egy menyezet alatt lévő trónusra ült; a' Fő és egy más Kamarás, a' Hercegi palástot a' Királyról levévén az Oltárra téték; a' Király a' Koronaörökös koronát fejeéről levévén az Ország' Marschalja' kezébe adta, ki azt az Oltárra tette; Gróf Steding 's az Érsek az Oltárról a' Királyi palástot felvévén azt a' Királyra adták; Státusminister Engeström az esküvésformát felolvasta; 's neki azt a' Király; három ujjait a' Bibliára tévén, utána mondotta; azután letérdelvén ingét a' mejjén kinyitotta, 's az Érsek az Olajos szarvat vévén, a' Király' homlokát, mejjét, halántékait, 's keze' tsuklóját, megkepte, alközben ekképpen szollván: A' Mindenható töltse-ki a' maga Szent lelkét

a' te lelkedre, gondolataidra, feltételeidre, 's tselekedeteidre, hogy ezen adakdéknek segedelmével az országot 's az embereket úgy kormányozhasd, hogy az istennek tiszteletére 's ditsőségére, az igazságnak 's egyenességnek megerősítettésére, és a' népnek javára szolgáljon.“ — Ezzel a' Király ismét a' trónusra ülvén, a' Törvényes Minister és az Érsek a' Koronát fejére tették, 's a' Külsőminister és az Érsek, a' pálizát, almát, kultsot, és kardot kezébe adogálták, mindenkor egyegy ahozvaló beszédet tartván. Ennek végződésével a' Hérolid a' trónusnak felső grádfitsáig felmenvén, onnét ezen szöveget kiáltotta: *Most már XIV-dik Károly, János, a' Svétziai és Gothiai országoknak 's az azokhoz tartozó tartományoknak Koronás Királya. Csak ő, és más senki se.* — Erre a' dob 's trombitaharsogás, és az *Eljen XIV-dik Károly* kiáltás elkezdődtek; a' háladá ének elénekeltetett; 224 ágyulövések tétettek, 's a' Batalionok salvét löttek. A' Koronaörökös (*Oshár*) az Oltár előtt letérdelvén, a' Koronaörökös hitet a' Külsőminister kezébe letette, 's a' Koronaörökös koronát feltette. A' Koronázási ezüst pénzen, mellyet ekkor a' Királyi Számtartó, ló hátán 's egy Svadron által kísértetvén, az utzákon szélyelvezort, ily mondás találtatik: *Az én jutalmam a' nép' szeretete.* —

(A' többi következik).

* * *
A' Bavariai Constitútzió (folytatás).

) (*

II. Tit. A Királyról, a' tronusra való következésről, 's Királyi személyviseletről. §. 1; A' Status' feje a' Király, ő benne a' Statusnak minden hatalma összsztatolódik, és ő ezt, a' jelenlévő és önnön maga által szerzetetett Constitutzióban megerősített határozások szerint gyakorolja. Az ő személye szent és megsérthetetlen. §. 2; A' Korona, a' Királyi háznak férjfiu törökében, az első szülöttségi és atyai vér-béli lineának következése szerint, örökös. §. 3; A' thronusra való következhetésre megkívánatik, igazi törvényes és a' Király' meg-egygyezésével kötött házossághol lett származás. §. 4; A' férjfiui ág az aszszonyi ágon lévő maradékok felett való elsőbbséggel bír, 's a' Princzaszszonyok mind addig kiszorítatva maradnak az Országlásra való következésből, valameddig a' Királyi Házból egy, következésre alkalmatos, vagy az atyai vér szerint való atyafisághol egy, tronushoz való következési jussal bíró, Princz találtatik. §. 5; A' férjfiui törzsöknek egész kihalása után, és minekutánna valamely Német szövetségbéli Fejedelmi Házzal ezen célra kötött örökösi összeatyafiságosodás sem lenne: ezen esetben az aszszonyi ágra száll a' tronus éppen azon következési rendel, mely a' férjfiui tör'sökre nézve meghatározott, úgy, hogy az utolsó Országló Királynak meghalálózásakor életben lévő Princzaszszonyok avagy ezeknek maradékaik, a' nemre való minden tekintet nélkül, éppen úgy, mintha a' Bavariai Háaz eredeti férjfiui törzsökéből való Princzek volnának, az első születés' jussa 's lineájában menő következési rendszerént, hivatátnak a' tronusra. Ha ezen új Királyi Országló Házban ismét két nembéli első gráditsú örökösök születtenek, ekkor ismét a' férjfiui ág bír az elsőbbséggel. §. 6; Ha a' férjfiui törzsöknek kihalása után a' Bavariai Korona va-

lamelly nagyobb Monarkhiának Régen-
sere szatiana, a' ki Bavariában nem lakhatna vagy nem fogna lakni, ezen esetben ennek a' Monárkhának második fíjára száll a' Bavariai korona, 's ennek lineájában ismét a' leirt következési rend áll-senn. Ha pedig egy ilyen külső országi nagyobb Monárkhának a' feleségére száll a' Bavariai korona, ekkor ez, Királyné leszen ugyan, de ő Vice Királyt tartozik kinevezni, a' ki Bavariának fő városában lakjék, 's halála után ezen Királynénak az ő második szülött fíjára száll a' korona. §. 7; A' Királyi Házból való Princzek es Princzaszszonyok telyes idejűté lesznek, midőn a' tizennyoltzadik esztendejeket betöltötték. §. 8; A' Királyi Há' tagjainak egyéb környűállásaik a' Familia' Pragmatica törvényei szerint rendeltettek-el. §. 9; A' Királyi személyviseletnek helye leszen: a) mikor a' Monárkha még nem telyes idejű; b) mikor ő az Országlásnak folytatásában hosszabb ideig meggátoltatna, 's az Országlás eránt maga előre nem gondoskodna vagy nem gondoskodnatna. §. 10; A' Monarkhától lügg, hogy a' Királyi Há' telyes idejű Princzei közül az utánakövetkező, még nem telyes idejű uralkodó személyének viselésére, egygyet kiváloszson. Ha e' nem történik, azt a' Királyi vérbéli telyes idejű Princzet illeti a' Királyi-személyviselet, a' mellyik a' meghatározott örökösi következés szerint, legközelebbtről következik. §. 11; Ha a' Királyt valamely akár mi ok az Országlás' folytatásában esztendönél tovább megakadályoztatná, és ő maga ezen esetről előre nem gondoskodott vagy nem gondoskodhatott volna: ezen esetben, a' Rendeknek megegygyezésével, kiket az akadályoztató okok felől tudósítani kell, hasonlóképpen helye leszen a' kisebb idejűsége nézve meghatározott törvényes személyviseletnek. §. 12; Ha a' Király

a' 10-dik tikkely szerént Országló. személyviselőt nevez-ki, az e' végre készített Okírást a' Királyi Ház' dolgait folytató Minister a' Királyi Ház' levelesházában tartja a' Monárkhának kimulásáig, 's akkor, megnézés 's közönséges kihirdetetés végett, az egész Státusministeriumnak elejébe terjeszti. Egyszersmind a' Királyi-személyviselővel is közöltetik az Oklevél. §. 13; Ha a' vérbéli Princzek közt, megkivántató tulajdonságokkal birni egy sem fog; de a' Monárkha özvegy Királynét hagyott maga után: így ezt; Királyné nem lévén pedig, azt a' korona' tisztjét, kit az utolsó Monárkha kinevezett, ha pedig senkit ki nem nevezett volna, a' koronának azt az első tisztjét illeti a' Királyi-személyviselőt, a' kinek semmi törvényes akadály ellent nem áll. §. 14; Gyermekének neveltetése, a' Királyi-személyviselőnek felügyázása alatt, minden esetben az özvegy Királynét illeti, azon közelebből való határozások szerént, mellyek a' Familia' törvényeiben kifejezettek vannak. §. 15; A' 9-dik tikkelyben az a) és b) betűk által jegyzett esetekben, a' nem teljes idejű, vagy az országglásban megakadályoztatott, Monárkhának nevében folytattatik az Országglás. Minden *expeditziók* ennek nevében 's a' Királyi szokott petsét alatt tétetnek; minden pénzek az ő mejképével, czimerével, és titulussal voretetnek. A' Régens aláírása ez leszen: *Bavariai Királyság' Személyviselője*. §. 16; Az a' Princez, az az özvegy Királyné, vagy az a' korona' tisztje, kire a' Királyi-személyviselőt bízott, a' Régenségre való jutás után a' Rendeket hatadék nélkül észszehivatni, 's ezeknek és a' Státusministereknél jelenlétben ezen hitet letenni kötelezetnek: — „Esküszöm, hogy a' Státust a' Constitútzióval 's az ország' törvényeivel megegyezőleg kormányozom, az országot a' maga egészségében 's a' korona' jusait fenntartom, 's azon

hatalmat, a' mellyel való élés reám bízott vala, a' Királynak hűségesen által adom. Isten engem' úgy segítjen, 's az ő Szent Evangéliuma.“ — Ezen hitnek letételéről különös irás készítettik. §. 17; A' Régens, a' Királyi-képviselés ideje alatt, mind azokkal az országglási jusokkal él, mellyek a' Constitútzió által kinevezett. §. 18; Kivéven a' törvénytévői hivatalokat, minden egyebet megüresülvén, a' Királyi képviselőt ideje alatt csak ideigvalóképpen töltenek-be. A' Királyi Képviselő a' koronának sem jószágait el nem idegenítheti, vagy a' vissza esett jószágokat el nem ajándékozhatja, sem új hivatalokat fel nem állíthat. §. 19; A' Régenesi Tanátsot az egész Státusministerium teszi, 's a' Kir. Személyviselő, minden fontos dolgokra nézve ennek tanátsával élni kötelezetik. §. 20; A' Régens, a' K. Személyviselőnek ideje alatt a' Királyi lakhelyen lakik, 's a' Státus' költségén tartatik, azon kívül még két száz ezer forintok rendelkeznek neki a' Státus' kassájából, hónapoként való részekben, hogy arra fordíthassa, a' mire tetszik. §. 21; A' Régenség, a' 9-dik tikkelyben feljegyzetett két esetekben, tart: az elsőben a' Király teljes idejűségének elkövetkezéséig, másodikban az előfordult akadálynak megszűnéséig. §. 22; Minekutánna a' Régenség megszűnt, és az Országgláralépő új Király a' X-dik Titulus 1-ső tikkelyében találtató hitet letette, ekkor a' Régensnek minden foglalatosságai elvégződtek, 's a' Királynak országglásra lett lépése az ő lakóvárosában 's az egész országban közönségesen kihirdetetik.

III. Tit. A' Státus Vagyonáról.

§. 1; Bavariának egész kiterjedése, ennek minden földjeiből, embereiből, uradalmaiból, jószágaiából, Regáliájából, a' tőkepénzek kamataiból 's minden ezekhez tartozókból, egygyetlenegy, megoszthatatlan, és egész massát teszen. A' ma-

gános titulusok mellett szerződő ingatlan jóságok is, az Uralkodó Háznak akár a fő akár mellesleg való lineához tartozának, ha ezekről az ő első szerzőjök a maga életében rendelést nem tett, a férj-fiúi törzököknek vagyonává lesznek, 's az egész vagyonmassával öszszetsatoltatva lenni gondoltatnak. §. 2; a' Státus' vagyonának ezen elidegeníthetetlen massájába, mellyet abban az esetben, ha tudniillik a' Státus' örökségeinek az Uralkodó magános örökségeitől el kellene váloztódni, ezen utólsónak *inventariumába* tenni teljességgel nem lehetne, a' következők tartoznak; 1) minden leveles házak 's registratúrák; 2) minden közönséges intézetek 's épületek a' hozzájok-tartozókkal; 3) minden féle fegyverek, munitziók, katonai magazinumok, 's az Ország' védelmezteséerc szükséges egyéb készületek; 4) az Udvari templomoknak 's Udvari hivataloknak minden készületeik 's portékáik, mellyek az Udvari gondviselő tisztségekre bizattatva vannak, 's az Udvar' szükségére vagy pompáira 's fényességére határozottak; 5) minden, a' mi az Udvar lakhelyeinek 's időöltés-revaló kastélyainak szükséges portékái vagy tzihraságai közzé tartozik; 6) a' K. Ház' kintse 's a' mit az örökségül hagyó, azzal már öszszetsatolt; 7) minden mesterségi és tudományi gyűjtemények, úgy mint: a' könyves házak, physikai, természeti, és pénz-kabinétek, régi ritkaságok, állóképek, tsillagnéző tornyok, szerszámaikkal egygyütt, 's minden egyéb oly gyűjtemények és portékák, a' mellyek közönséges haszonvételre vagy a' mesterségek' és tudományok' előmenetelesítésére határozottak. 8) a' kassákban találtató minden kész és tökepénz summák, vagy tisztségeknél lévő naturálék, a' Státus' minden künlévő adósfizetéseivel egyelemben; 9) minden, a' mi a' Státus' eszközei által kérestetett. §. 3; A' Státus' vagyonának minden részei, mint a'

dolog, az 1815-ben Oktober' 20-dikán készült Pragmatikában, melyből a' körülállásznak megváltozása után még a' magok erejeket megtartott határozások a' jelenvaló Constitutzióba bétetettek, kifejeztetett vala, örökre elidegeníthetetlenek maradnak, az alább következő módosításokkal. Mindeneknek felette meg kell a' Fejedelmi jusoknak az első szülőttegnél minden kivétel nélkül, megoszthatatlannul, és elidegeníthetetlenül tartatni. §. 4; A' Státus' vagyona' elidegenítésének tartatnak, nem csak minden valóságos eladás, hanem valaminek az élők között való elajándékozása, eltestálása, új Feudumnak rendelése, örökös tereh alá való vétés, elzallogosítás, vagy egygyezés által bizonyos summa pénzért való odaadás. Semmi féle közönséges tereh-hordozástól se' oldoztathatik fel a' Státusnak egy polgárja is. §. 5; Az eddig a' Státusnak tett különös szolgálatokért adatott jóságok, Uradalmak, interesek (kamatok), a' feljebb írt tilalom alól kivételnek. Az is szabadságában áll a' Királynak, hogy visszaesett Feudumokat ismét kiadhasson. A' Státusnak tétetett nagy és bizonyos szolgálatoknak megjutalmaztatására, Státus' uradalmi, vagy kamatjai is fordíthatnak, valamint a' Korona férjfiui Feudumai is, de csak a' Rendek' megegygyezésével. A' koronához visszaesett jóságokra, kamatokra, 's egyéb adományokra való várakozási adományok (expectativumok) éppen oly kevéssé igértethetnek előre, mint hivatalok 's méltóságok. §. 6; Nem tartoznak továbbá az elidegeníthetetés' tilalma alá: 1) A' Monarkhának minden olyan intézet tételei, mellyek az őtet illető Országási jusnak határain belől, a' Státus' javára 's célzásai szerint, külső országi vagy az országban bennlévő alattvalókkal, a' K. Familia törzököi vagy a' Státus' jóságaival, vitetnek véghez; 2) az olyan egygy jóságok' adozási jövedelmek, mellyek valamely törvényes

perlekedésnek elvégeztetésére, 's egyéb jószágoknak, kamatoknak, vagy jusoknak nyereséért, vagy pedig a' szomszéd Státusokkal való határoknak elrendeltetésére nézve, egyéb ahhoz mérsékelt pótlásért odaengedtethek; 3) a' mik egyéb hasonló betű realításokért 's kamatokért eltserítettnek; 4) mind azok az egyegy elidegenítetések 's változtatások, mellyeket a' Státus' vagyonaival a' Státus' célzásával megegyezőleg, 's a' már kiadatott rendszabásoknak következzék 's a' Státus' gyarapodó gazdálkodásának helyes princzipiumai szerint, a' földművelésnek előmozdítására vagy az országának 's a' Státus' kinttárjának javára, vagy az ő káros öngazdálkodásának félbeszakasztására tenni, jónak tartatik. §. 7; Mindazonáltal az ezen (6. dik) tizikelyben előforduló minden esetekben, semmi teonkülást nem kell a' Státus' jóvedelmének szenvedni, hanem vagy Uradalmi kamatokban, kiváltképpen, ha lehet, gabonában való pótlást kell azért alkuszérent kötni, vagy pedig az eladás által bevett summát, új szerzeményekre, vagy az adósság' eltörlesztés tárgyazó fundusnak ideigvaló segítettetésére, avvagy az Ország' javát más egyéb módon tárgyazó célra kell fordítani. A' 2. dik tizikely szerint a' Státus' vagyonaik közé tartozó ingó javakkal, az időkhöz 's körülállásokhoz képpes tehet a' Monárkha, célzással megegyező változtatásokat 's jobbitásokat.

IV. Tit. A' közönséges jusokrol és tartozásokrol. §. 1; Arra, hogy valaki Bavariban, minden polgári, közönséges, és magános jusokkal élhessen, *indigenatusság* kívántatik, mellyet születés, vagy pedig hazsivátétetés által nyerhetni, az erről szolló *Edictum'* határozása szerént (*I. sö Toldalék*). §. 2; A' Bavariai Státuspolgárság az indigenatuzon fundáltatván, mikor ez elvész az

is elvész. §. 3; A' velle való élhetéshez megkívántatik továbbá: a) A' törvényes telyes idejűség; b) Az országban való lakosság, az az, hogy vagy jószágot, vagy kamatot, vagy egyéb jusokat birjon az ember, a' mellyektől adót kell fizetni, vagy valami adózó keresménye legyen, vagy hivatalba lépjék. §. 4; Korona' tisztségei, Udvari fő hivatalok, polgári szolgálatok, katonai fő tisztségek, valamint Egyházi hivatalok vagy prébendák, tsak hazafiaknak vagy törvényes rendszabások szerént hazafiakká lett személyeknek adathatnak. §. 5; Minden Bavarus, minden külömbség nélkül eljuthat, minden polgári, katonai, és papi hivatalokra (prébendákra). §. 6; Az Országban semmi féle (úgy nevezett) *Jobbágytság* fenn nem állhat, mint az 1808-ban Aug. 3. dikén költ *Edictum*-határozásai szorosabban kifejezik. Minden ki nem méretett *Robotolinak* 'ki kell mérettetni, 's így is még lehet őket váltani. §. 8; A' Státus minden lakost bizonyossa teszen, személyének, tulajdonának, és jussainak bátorsága felől. Rendes Birájetol elvonni senkit nem lehet. Üldözni, elfogni 's senkit nem lehet, tsak a' törvények által meghatározott esetekben 's módokon. Senkit nem lehet kényszeríteni, hogy magános tulajdonát, még közönséges ezélna is által engedje, tsak az összszegyülekezett Státustanáts végzése 's az 1815-ben Aug. 14. dikén költ határozás szerént. §. 9; Az országnak minden lakosi bizonyosokká tétetnek a' lelkiismeretbéli telyes szabadság felől; a' magános házi ájtatosság tehát semmiféle vallású embernek nem tilalmaztatik. Az országban fennálló háromféle keresztyén Egyházi társaságok, egészszen egyenlő polgári 's politikai jussal birnak. A' nem Keresztyén Hit' sorsosai is telyes lelkiismeretbéli szabadsággal birnak ugyan: de a' Státus' polgarjainak jusaikban tsak annyi részt

vehetnek, mint a' mennyi felől az ő Státus' társaságába való bevételtetéséről szóló Edictum. őket bizonyosokká tette. Minden religiójú részeknek minden kivétel nélkül szabad és bizonyos, mindenféle fundátzióknak 's kamátnak, az eredeti fundálás szerént való törvényes bírása, akár isteni tiszteletre, akár tanulásra, akár egyéb jó tételre legyenek határozatva. A' papi hatalmat a' maga tulajdonképpen való munkálkodásának kerületében megakadályoztatni nem lehet; 's a' világi országlás magát, a' vallási tudomány' 's lelkiesméret' tsupa papi dolgaiba belé nem avathatja, azon egy esetet kivévén, midőn az a' legfőbb oltalmazási 's felvigyázási jussal való élés előfordúl, a' melynek ereje szerént az Egyházi hatalomnak semmi rendelkezési és törvényei, a' Kiralynak előre való megnézése 's placituma nélkül, ki nem hirdethetnek, 's végre nem hajtathatnak. Az Egyházak és Papok a' magok polgári foglalatosságokra nézve, 's egyéb azt illető tekintetben, valamint szintén a' magok vagyonaikra nézve is, a' Státus' törvényei és a' világi ítélőszékek alá tartoznak; 's a' Státusnak semmi közönséges terhei alól való feloldoztatáshoz just nem tarthatnak. Az ország' lakosainak a' valásra és egyházi társaságokra való tekintetből minden külső törvényes környülállásaik, az ezen Constitutzióhoz mellékeltetett különös Edictumban (II-dik Toldalék) találtatnak. §. 10; A' fundátzióknak egész vagyona, az istentiszteleti, tanulási, és jótételi hármasság szerént, hasonlóképpen a' Státus különös oltalmazás alá tartozik; a' Finantziái jövedelmek közé semmi fogás alatt be nem vonattathatik, 's a' három megnevezett czélokön kívül egyébre, a' részeseknek helybehagyása nélkül, 's a' közönséges fundátziókra nézve a' Rendeknek megegyezése

nélkül, nem fordíthatatik 's el nem idegeníthetetik. §. 11; A' nyomtatás és könyvárulás szabadsága, az erről kiadott különös Edictum' határozásai által tétetett bátorságossá (III-dik Toldalék). §. 12; Minden Bavarusok egyenlőképpen köteleztetnek a' hadi szolgálatra 's a' haza' oltalmazására, az erre nézve fennálló törvények szerént. §. 13; A' Státus' terheiben való részesülés az Országnak minden lakosaira nézve közös minden Rendnek kivétele 's a' régebben fennállott minden feloldoztatásokra való tekintet nélkül. §. 14; A' Bavarusoknak megengedtetik más Szövetségi Státusba kiköltözni, a' melly őket, megbizonyíthatóképpen a' maga alattvalójivá felvenni akarja, 's polgári és katonai szolgálatot is vállalni nálla, ha addig volt hazájok eránt való minden törvényes tartozásaiknak eleget tettek. Addig ellenben, míg alattvalói özszezszeletességek nézve Bavarusok maradnak, egy külső Hatalmasságtól is semmiféle fizetést vagy megtiszteltetési czimert, a' Monarkhának meghatározott engedelménélkül el nem fogadhatnak. — (Folytatása következik).

Tudományos Dolgok.

Örömmel jelentjük Erd. Olvasóinknak, hogy Tisztelendő Kis Pál úrnak a' Tanuló Ifjak számára készített Magyar Geographiája, melynek kijövetelét töllünk is többen tudakozták, már a' sajtó alól kiszabadult ezen Tzim alatt: *Rövid Földírás* a' legújabb polgári változások szerént, Tanuló Ifjak számára. Irta Kis Pál Györi Megyei Páp, és Nevelő. Bétsben 1818. 16 árkusnyi, közép 8 - ad rétbén. — A' Munkát Pesten Eggenberger József Könyv-árus Úrnál lehet találni, két forintért Váltóban. Azok is, kik ezen Munkára előfizettek, ne terheltessenek nyomtatványjaikat ott általrenni.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

S. A. Ujhely Május' 25-dikén: —

Szomoruan viradt Pünkösöd innepe városunkra. A szerentséltenségre mint egy előre készítendő nagyobb borulatok között csoportozó fellegek Május' 10-dik napját megelőző éjjel 11 óra tájban megszakadtak, 's jéggel telyes zápor rohana városunknak a Zsolyomkától lenyúló utzájára. Egy aszszony és három gyermekek lettek különösen áldozatjává ezen felhőszakadásnak, kik a víz által elragadtatva, többé az életre viszsza sem hozathattak. Ketten szenvednek még most is tetemeikben, testi ruháiknak leszaggatása mellett nagyobb sérelmet. Tizenegy házak sepertettek-el a lerohanó víznek sebes ereje által. Más házakban és piatzékben is több helyeken ment-be a víz, 's több hordó borok találtattak kifolyva a víz szakadása közben. Gyermekeiket sokan a padokra hányván-fel, ott ragadhattak-ki a veszedelem alól, mások pedig a városnak felsőbb részében, az inkább felemelt épületekben kerestek éjnek idején elrémülve magoknak menedék helyet. Több mint 40—50 másás kövek hordattak utzáinkra. A gyümöls sák sok helyeken gyökerestől kiszaggattak. Szőlőhegyeinknek is nagyobb részén a szőlőtövek, 's kivált a homlítások 's ültetések gyökerestől kiforgattattak, semmivé tétettek. Maga a földje a szőlőknek hol egészen kimosattatott, hol pedig annyira beiszapoltatott, hogy a szőlőtöveknek helyei is alig látszottak; végre a hol a szőlő tövek megmaradtak is, a jég által összetördeltettek. Leveli a földre terítették, sőt még a hegyek alatt lévő vetések is némelly részben a leomlott vizek ereje által mintegy letsépltettek, 's iszappal 's szőlő karókkal hordat-

tak be. Egyéberánt ugyan ez a tsapás; kissébb mértékben a Hegy allyának több részeire is kihatott, nevezetesen a Tólcsvai, Liszkai, és leginkább Erdő Bényei, úgy szinte a Budrog Keresztúri és Mádi szőlőknek is némelly részeire.

Május' 17-dikén megérkezé Megyénk kebelébe, 's különösen a most leírt szerentséltenségnak kitétetett városunkba, mint a Köz Gyüléseink szokott helyére, Nagy Méltóságú Gróf Esterházy József Fő Ispányunk ó Excellentziája. Itten töltött mulatásának ideje alatt megvizsgálta a városban okozott károkat, 's a szőlő hegyeket is megjárta. Köz Gyüléstől ezek eránt a legfelsőbb helyekre hémutatás tétetett, 's a víz által megkárosítottak' felsegítésére jóltéző intézetek és segedelmek rendeltettek. Más nevezetesebb tárgya e napokban tartott Gyüléseinknek nem volt, 's innen is ki tündöklük a mi közönségesen tisztelt Fő Ispányunk Kormányozói hivatalainak buzgósága, melynél fogva a Fő Méltóságú Udvari Magyar Cancellariánál folytatott díszes hivatalának felsőbb helyéről Bétsből, ide Megyénk kebelébe egyedül tsak azért utazott, hogy Kormányozása alá bizott Megyéjét megtekinthesse, 's a közjóra és boldogságra tárgyázó intézeteknek hozatalát és végre hajtását tulajdon kegyes előlülése alatt eszközölhesse.

Május' 21-dik napján itt inneplettemeg tisztelt Nagy Méltóságú Fő Ispányunk az Ur napi áhitatosságokat is, 's jelen volt azokon fényes öltözetében eleitől fogva szinte végig. Kiállottak ezen innep' díszítésére, az itten volt kevesebb számú katonák, 's a Megyénknek Hajduitol és Hadnagyaitól vezetelve. Az Oltári Szentséget a Megye Rendjei közt megjelenő Fő Tisztelendő Lipóczi Keczser Menyhert Ur vitte, 's ezen Innep' szentségéhez és Rendtartásaihoz alkalmazta-

Tott Egyhazi Beszédet a' mostani Századhoz illő keresztényi igaz türedelemmel, szelidséggel, 's mindeneknek szívét egybe-olvasztó 's elragadó Szent buzgósággal, es ritka ékesen való szóllással a' helybeli Administrator Főtisztelendő *Bányay József* Ur tartotta. Ebédre a' Megye' Rendjei, — valamint más napokon is közönségesen míg a' Nagy Méltóságú Fő Ispányunk itten mulatott, — a' Papi Rendel együtt ő Excellentiájához voltak meghíva; melly alkalmatossággal a' többi szerentséltető köszöntések között a' '86 esztendő Fő Tisztelendő *Toméczy Ist. ván* Tábori Főhb Pap több nevezetes verseire emlékeztetvén, a' Nagy Méltóságú Fő Ispány Urat ő Excellentiáját ez úttal is, minden további gondolkodás nélkül ekképpen tisztelte és köszöntötte meg az asztalnál:

*In gremio Zemplin optamus pluribus
Annis
Grato conspectu sorte favente frui.*

Más nap, úgy mint Május' 22-dikén reggeli 6 órakor útnak indult a' Megye' Rendjeinek buzgó kívánásaitól kísértette a' mi közönségesen tisztelt Nagy Méltóságú Fő Ispányunk Rassa felé a' maga jószágaira, 's jelenlétének ismét újabb minnyájunkra kiható, tisztelettel telyes emlékezetet hagyván maga után, bölts kormányozása alá bízott Megyéinknek kebelét elhagyta.

E r d é l y.

Kolosvár, Május 10 - dikén. Egy véletlen tűz, mely Aprilis' 18 - dikén délből támadott, a' külső Magyar Utza nevű külső városban 10 házakat és egy tsurt semmivé tere. A' nemesen érző erköltsi szivek, nem mellőzve kelet semmi alkalmatosságot, melyben embertársaiknak segí-

delmet és vigasztalást nyujthatnak. Az ezen tűz által szerentséltenné lett emberek számára: Gróf *Thurnnak* Hitvesse, szü. letett Losontzi L. B. Gróf *Bánffy József* Aszszony ő Nagysága 300 Rbforintokból álló Gyűjteményt adott által; a' néhai Patikarius T. *Mauksch János* Ur nemes szívé özegeye 20 Rbforintokat, 20 véka Buzát, 20 véka Kukuritzát, és 50 véka Krumplit ajándékozott; ezen felül ajánlott 2000 Rforintokat költsön, melyeket a' megkárosodottak, viszsza nyerve lassanként szorgalmok által előbbi jó állapotjokat, 6 esztendőök alatt 4 vershen, öt pr. cent esztendei interes mellett, viszsza fizessenek; — azonban lemondván ezen summáról, azt egészen arra szentelte; hogy az, mindég a' véletlen tűz vagy víz által megkárosodottak' felszegéllésére tartassék és fordittassék. — Midőn ezen nemes adakozásokért és szép ajánlásért, méltó háladatosságunkat, közönségesen is bizonyítjuk, akkor tsak szívünk kedve kötelességét teljesítjük.

Árenda - Hírdetés.

Nagy Bánya Kir. Városa részéről közhírré tétetik: hogy ezen Város Regale beneficiumai, úgymint: két Vendégfogadó, Serháza, a' Piatzi Vám, a' Sónak apró mértékkel való árulása, három tisztelő Vizi malmai, és Fűrész malma e' folyó esztendő September 21 - dikén 's azt követő napokon köz licitazió három esztendőre; nem külömben három faluj, úgymint: Felső Ujfal, Alsó Ujfal, és Lénárdfal az azokban találató Regale Beneficiumokkal 's Allodialis földekkel hat esztendőkre árendába adattatni fognak, melly árendák' kezdete 1818 dik esztendő Nov. 1 - ső napja. A' fent-irt város Cancellariáján az árendális conditziókat akár melly időben meg lehet látni.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —

Jun. 2-dikén 245 $\frac{1}{2}$ — 3-dikén 245 $\frac{1}{2}$ — 4-dikén 247 $\frac{1}{2}$ — forintot.

A Marhahúsnak fontja Bétsben, Juniusra, 27 krajtzáron hagyatott.

T ú d ó s í t á s .

Közönségesen úgy találjuk, a' hány Dominiumok találtak, annyi féle az abban meg rögzött Szokásoknak, Rendtartásoknak vagy is Administrációk formája. Ezekből azok izellen következesek a' Kormányozókra, mind pedig T. Földes Urakra, Proprietari-usokra származván, ámbátor a' Gazdaság (Res agraria) annak rendje szerént folytattas-on is, azoknak mindazon által írásba hagyott emlékezesetek, mellyek az Uradalom es-méretét fenn tarthatnák, Setótséggel és Zűrzavarral borittatnak el. Ezen nehéz fel té-telnek el hárittasától, és tisztába való hozásától indittatván, kívántam érdemes Haza — fainak alázatosan tudtokra adni, hogy két Könyvet akarok deák nyelven ki bocsátantí, egész árkusokra, mellynek mássa a' két Magyar Hazába sajtó alatt még soha sem volt, mellyek közül az első 66. a' második 52. árkusokból álló, két különböző idő Szaka-szokban, ilyen Titulusok alatt: Liber Rationum Frumentarium et Clavigerarium J. Dominii N. N. pro An. 1813 (Rafner Amt) és másodsor: Liber Rationum Perceptorarium J. Dominii N. N. pro An. 1815 (Kempt Amt) Ezen Munka, minden bõitselkedést, és elmés-séget ki rekesztvén, egyenesen e' tapasztaláson épül; ki vagyon dolgozva 1-ső Janua-riustól utolsó Decemberig, miképpen lehessen valamely Dominiumnak termésit jó mod-jával administrálni, minden nevezetes Gazdaságbeli Tárgyak elé adattatván, légyen azon Uradalom Királyi, akár Hertzegi, vagy más T. Privátus Földes Uré, minden tar-tozkodás nélkül lehet alkalmaztatni. Ezen Operatum elsőben, az Erdély Országi Kirá-lyi Provinciális Exacterátus által sub Nro. 1103 Anni 1816 meg vizsgáltatván, azután a' F. Királyi Fő Igazgató Tanács által, sub Nro. 5563. 1817. jó modjával készültnek, hasz-nosnak, és Tzél szerint valónak iteltetvén, utollyára Eő Cs. Királyi Felsége is sub Nro. Imperiali 2418. An. 1817. ezen Határozását a' Felséges Királyi Guberniumnak, minden Pontyaiban helyben hagyván, a' Praenumeratio uttyára utasittani kegyelmesen méltoz-tatott. Ha mely Mítgos Földes Urak, ilyen forma ki terjedésű Birodalommal nem bír-nának, még is annál fogva, hogy a' nagyot kevesebbire reducálni lehet, némű némű részben használhatták, a' mint e' következendõkből fognak ki tettzeni.

1-ör Vagyon készítve egy Diarium, a' hová minden külömbség nélkül a' Dominium Termésit vétetnek fel, mi jön bé egyik Csűrből, mi a' másikkól, és mennyi a' harma-dikkól? nem külömben mi egy Faluból, mennyi kettõbõl, és mennyi hároml. l?

2-szor Vagyon készítve, egy Ratio melyben minden Jõvedelmei a' Dominiumnak kü-lõn lapon vagynak fel jegyezve.

3-szor Vagyon ismét készítve egy harmadik Rész, mely Corpusnak nevezetik, ezen Könyvben külön külön, mind pedig átallyában, a' Helységeknek, Malmoknak, Vendég — fogadoknak, s' más Beneficiumoknak esztendei Jõvedelmek adatnak elé, ezen Könyv mint egy Tükõre a' több részeknek, ugyhogy ha mely Földes Ur valamelyik Faluját

Malmát, Vendég fogadoját örök áron, akár árendába adná, kinek kinek közép árrát (media Proportionalist) mit érhet egy Falu, mennyit kettő, és mennyit az egész Uradalom, ki nyomozhattya.

4-szer Vagynak készítve menstrualis és angaricalis Extractusok, mellyek meg mutatják mennyi jön bé honaponként, mennyi fertály esztendőnként? Az honapi Extractusok, nevezetesen szükségesek olyan helyeken, a' hol az Uradalom Ország uttyába, vagy nagy Vizek mellett fekszik, és a' Kereskedés folyamatban vagyon, hogy tudhassa minden Földes Ur, mennyit adhat el kész pénzen honaponként, és mennyi marad házi szükségre! Mely hónapokba meg szűnnek szaporodni a' Jövedelmek, e' szerént apadnak és fogynak el az Extractusok, mely hónapokba pedig nevednek p. o. Vetéskor, Aratáskor, és Szüretkor, a' szerént telnek meg ezek is.

5-ször Vagynak még továbbá külömb külömbféle Laistromok, Termés és Dézma Tabellák, Inventáriumok, miként lehessen a' Cséplők, és Malmok Laistromát, miként Szüretkor e' Borok Inventáriumát készíteni! a' hol Cellariatus (Keller Amt) vagyon, mitsoda modálitással kell a' nagyobb hordókat, kisebb mennyiségre reducálni, és erogálni? Mely hordó meg tsapoltatik, mitsoda változást szenved az Inventáriumban! Miként egyik Rubricából a' másikba ugrik által; hogy a' számado Tiszt, Principálissának minden maga eránt való bizodalmit meg nyerhessé, és ellenben Principálisa is, minden kétség alól fel oldozhassa. A' Mártiusi hónap mitsoda szoros egybe köttetésbe vagyon az első Angáriával, nem külömben az ugy nevezett Corpus, Decemberi Honappal és negyedik Angáriával! ughogy mikor azt mondjuk: December hónapba jöttbé ennyi, negyedik Angáriába ennyi! ezeknek a' Manentiákba, mellyek uj esztendőre vitetnek által, egyenlőknek kell lenni a' Corpusba el készült Manentiával, mely az egész esztendei Jövedelmeket rajzollja le, holott a' Calculusok ezerekbe külömböznek egymástól.

A' második Része ezen Munkának: Liber Rationum Péceptoralium. (Kerent Amt) kész pénz Jövedelmeket adja elő, olyan modálitással készítettik mint az előbbeni, tsak az a' külöbség, hogy itten Plánmok és Architechtonica Delineációk fordulnak elő, mivel a' Tisztviselő, kinek Kormányozása alatt vagyon a' Dominium, a' Gazdaság szükségéhez képest, némelykor épített is. (ezen Könyvről tsak akkor fogok elmékedni, és Nemes Hazafiakat bővebben tudósítani, a' mikoron ezen Munka Sajtó alá jövénd).

Ezen szélesen ki terjedő Munkának kedves következése a' Birtokos T. Urakra nézve a) Birodolmai ki esmértenek, melyik jó gazda procreál többet, az esztendő mostohasága meg tettzik, és külön külön, mind pedig általlyában az Egészség inhaerens Summáját ki lehet nyomozni. b) a' Fiscalis és Inspector Uraknak, a' számadás meg vizsgálásában, és alatta lévő Tisztviselőknek oktatásokra nagy könnyebbség. c) a' Tisztviselőknek ezen Dominium kormányozása modját jól meg értvén, bátorságot, és hosszas állandóságot ígér; nem is lehet sok esztendőig senkinek jól hivatalát folytatni külömben, hanemha ennek

tudományában tökéletes esméretet szerez, d) Az Ifjuságra nézve, kiknek kedvek vagyon Dominiumokban szolgálni négy esztendei Tudományokat meg szerzik, minnekokaért minden nevezetes Fő Oskolákban közönségessé is fog tétetni.

Kérettetnek annakokaért alázatossan minden Collégiumoknak és Gymnásiumoknak T. T. Prodirector, Rector és Professor Urai, hogy ezen köz haszonra tzező igyekezetem, a' Nemes Tanuló Ifjuságnak tudtára adni ne terheltessenek; ezen első Könyvnek az árra, minthogy író-papirosra nyomtattatik, határozottatott helyben köttetlen 15 Rfra, a' mely T. érdemes Nemes Hazafiak ezen Könyvet meg akarják magoknak szerezni, fel tévén lak-helyeket, Charactereket, méltóztassanak a' pénzt bizonyos alkalmatosság által, követ-kezendő Mlgos Uraknál le tenni: Krasznán, Cs. Kir. Camerárius 's Major Nagy Ajtai Ml-gos Cserey Farkas Urnál, Brassóba, Cs. Kir. Camerárius, és Fogarasföldi Kapitány Mlgos Béli István Urnál, Besztertzén, Districtualis Prov. Commissárius Mlgos Gáborfi Pál Urnál, Csikba, Fő Király Bíró Mlgos Sándor Mihály Urnál, Székely udvarhelyen Fő Tiszt: 's Esperest Zombori Josef Urnál, Betsbe, Sopronba, Evangelicus Püspök Fő Tisztelendő Kiss János Urnál, Nagy Károlyba, Fő Szolga Bíró Tettes Rápolti Nagy György Urnál, Egerbe, Érseki Typographia Inspector Tettes Gyalogai Ignácz Urnál, Kár-lovitzon az Illiriumi Lyceumnak Directora Tettes Rumi Károly György Urnál, Aradon, Arad Vármegyei Szolga Bíró Tettes Peretsényi Nagy László Urnál, Szebenbe, Cs. Kir. Priv. Typographus T. Hochmeister Márton Urnál, Eperjesen, Professor T. Zenovits Mátyás Urnál, Nagy Váradon, Doctor T. Sándorfi Josef Urnál, Pétsen, Könyvtáros T. Weidinger Mátyás Urnál, Kassán, Cs. Kir. Priv. Typographus Ellinger János Urnál, Pesthen, Cs. Kir. Priv. Typographus Trattner János Tamás Urnál, Kolosváratt, Könyvtá-ros T. Gutman János Urnál, Debretzenbe, Professor T. Sárvári Pál Urnál, Posonyba, Cs. Kir. Priv. Typographus Weber Simon Péter Urnál, Rév Komáromba, Reform. Prae-dicátor Tiszt. Toth János Urnál, Sárospatakon, Professor T. Vályi Nagy Ferentz Urnál, Pápán, Professor T. Toth Ferentz Urnál, Ketskeméten, Város Fő Birája Tettes Saator Péter Urnál és utollyára Maros Vásárhelyen Patikárius Tiszt. Brandeker Simeon Urnál.

Tapasztaltatik pedig közönségesen, hogy az érdemes olvasó Magyar Publicum, pénz-beli Praenumeratiók által gyakorta meg tsalattatván, egy áttallyába már most azzal a' móddal vette szokásba az Praenumeratiót, hogy tsal a' nevét írja bé, a' nélkül hogy előre bé fizesse a' meg kívántató Summát, 's ez által gyakorta az egyenesebb indulatu könyv kiadók is reménségekben meg tsalattatnak. Mivel kéntelen vagyók valamint egyfelől meg vallani, hogy ezen tókéletes meg gyözödésem szerint; közhasznú Munkámnak, a' Press által leendő közre botsáttására, tsak az által tehetem alkalmatossá, hogyha az arra praenumeráló jó Urak, a' ki tett árrát a' Munkámnak előre valósággal bé fizetik; ugy tsalhatatlan igaz az másfelől, hogy az érdemes Nemes olvasó Hazai Publicumtól kívánni semmi jussom sintsen (nemlévén még eddig semmi ollyas alkal-matosságom a' magam meg esmértetésére) hogy irántam esmértetlen iránt, több bizoda-lommal viseltetvén, mint mások iránt, gyakorta nagy nevü Irók iránt, praenumeratió-

jat leg kisebb tartózkodás nélkül, pénzbeli valóságos felőre való bé fizetéssel tegye meg. Kedves Hazámnak tehetségem szerint, és abban, a' mihez érték használhatása indulattýából ösztönöztetvén, egy olly módról gondolkoztam, mely által mind a' Nemes Publicum bizodalját esmérletlen létemre e' részben meg nyerhessem, mind pedig magamat attól a' félelemtől meg menthessem, ne hogy az olvasó Publicum előtt, Munkám hasznos volta által nyerendő kedvessége reménysége fejibe, költségbe vevén magam, annyi sok szomorú példák mutatása szerint, nekem éppen el hordozhatatlan kárt valyak. Meg nyertem Mlgos Imperialis Gróff Széki Teleki Jóseff Cs. Kir. Camerarius Urat arra, hogy a' Praenumeratio uttyán bé jóvendő pénznek által vételét, minden leg kisebb bé folyásom nélkül magára vállalni egész készséggel méltóztatott. Meg vagyok azért a' tisztelt Gróff Ur Eő Nagyságától az iránt hatalmazva, hogy ezennel, az egész Hazai két testvér Nemes Publicum előtt köz. hirré tegyem, hogy Eő Nagysága minden Praenumeratio uttyán bé jóvendő pénzért, az utolsó fillérig jót áll; engemet e' Praenumeratio bé rekesztése után is mind addig a' bé jött Pénzből nem részletet, valameddig a' Nemes Publicumnak ígért Munkám e' Press alól ki jöve a' Titt Collector Uraknak kezeikbe nem jut. Kérettetnek ennél fogva minden érdemes fellyebb tisztelt Collector Urak, hogy méltóztatassanak 1-ször Tsak pénzbeli előfizetésre való Praenumeránsokat el fogadni. 2-szor A' kezekbe gyüendő Summát akár Kassára Nemes Magyar Országban, akár Kolosvárra Nemes Erdély Országában a' leg óltóbb móddal, de bizonyos alkalmatossággal küldendő Contraquietantiájok mellett, a' Titt. Mlgos Gróff Ur kezébe által küldeni. 3-szor Mivel pedig tzelóm a' Praenumeránsok neveit ki nyomtatattani, arra is kérettetnek a' Titt Collector Urak, hogy a' bé gyült pénzek, el küldése alkalmatosságával, ne terheltesenek in specifico a' Praenumerans érdemes Urak neveit is egy Consignatioba a' Titt. Mlgos Gróff Urnak által küldeni. Eő Nagysága meg fogja kérni Kassán ugyan az oda való Helv. Confessiobeli érdemes Tisztelendő Praedicátor Tiszt. Kováts István, Kolosvárt pedig Cassae Provinciális Administrátor Tettes Bodor Pál Urakat, hogy távol létében, a' bé jóvendő pénzeket által vegyék, arról a' Titt. Collector Urakat quietállják, és a' Contraquietantiákat meg a' Praenumeránsok neveik Consignatioját (mely két utóbbiak nélkül egy Krajtzár sem fog acceptáltatni, természetesen quietantia is nem fog ki adatni) által vegyék. Igéri továbbá a' sokszor tisztelt Mlgos Gróff Ur ezen Tudositás rendiben, hogy ha a' Praenumeratio bé rekesztésével, a' nyomtatásra meg Kivántató költség bé nem jonne, mivel jó író papírosra, nyomtatván, nagy fáradságba, mind pediglen a' kinyomtatása egy néhány ezer forintokba kerülvén, minden titulált Collector Uraktól apránként bé jött Summák egész bizonsággal Titt. Collector Uraknak vissza fognak adattatni, tsak hogy azon esetben, a' particuláris Quietantiák is vissza fognak kívántatni. költ Maros Vásárhelyen Sz. György Havának 27 Napján 1818.

T. Mikolai István.
Kir. Direct. Cancellista.